

บทความที่

Article : 11

การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
การเมืองภาคประชาชน: ศึกษากรณีเทศบาลตำบล
ในจังหวัดชัยภูมิ

Decentralization and Enhancing the Strength of
People Politics: A Case Study of Sub District
Municipality in Chaiyaphum Province

[Received Date: August 3, 2020 / Accepted Date: November 11, 2020]

พิทักษ์พงศ์ กางการ*

Pitukpong Kangkarn*

* คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ [Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University]; E-mail: ptk_10@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและประเมินบทบาท สถานะของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ที่นำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาลักษณะ รูปแบบ กระบวนการ รวมถึงแนวทางในการปรับกระบวนการของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่นำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การศึกษาภาคสนาม วิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 50 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำในส่วนของท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้บริหาร สมาชิกเทศบาลและประชาชนในพื้นที่ จำนวน 400 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนเทศบาลตำบลได้ทำให้เกิดความเข้าใจต่อการเมืองภาคประชาชนของประชาชนดีขึ้น แต่กระบวนการกระจายอำนาจกลับพบว่าโดยภาพรวมของการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลในพื้นที่ ไม่ได้นำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแล ควบคุมนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น เทศบาลตำบลต้องปรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริมให้เกิดการกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน 3) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง ซึ่งเทศบาลตำบลต้องปรับปรุง

บทบาทของตนเองด้วยการพัฒนากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้
เกิดขึ้นชัดเจน

คำสำคัญ: การกระจายอำนาจ; การเสริมสร้างความเข้มแข็ง; การเมืองภาคประชาชน

Retracted

Abstract

This research aimed 1) to study and assess the role and status of decentralization to local government organizations in promoting the participation of the public sector. That led to the strengthening of the people's politics at the local level, 2) to study the nature, patterns, processes, including guidelines for the paradigm shift of decentralization of local government. That led to the strengthening of the people's politics at the local level. A quality research by documentary research, participatory rural appraisal and in-depth interview were 50 cases. A quantitative research with the sample were 400 cases such as, subdistrict municipality executive, member of subdistrict municipality and people in this area, determined by the Krejcie and Morgan table and stratified random sampling. Instruments used were questionnaire and semi-structured interview. Statistics used for research processing were Percentage, Mean and Standard Deviation. A qualitative data analyzing with inductive analysis. The research finding found that decentralization to local government organizations with the strengthening of people politics in Subdistrict Municipality resulted in people more understanding about people politics. However, an overview of the operations of the municipality in the area did not lead to strengthening of people politics, including 1) promoting governance, control national and local politicians, Subdistrict Municipality must adjust the paradigm to create sustainable participation of local people. 2) Encourages the enthusiasm to participate in community public activities. 3) Providing information to the community

thoroughly, where the Subdistrict municipality must improve its role by developing a process of people participation clearly.

Keywords: Decentralization; Enhancing the Strength; Civil Politics

Retracted

บทนำ

การเมืองภาคประชาชน เป็นการเมืองหรือสถานการณ์ที่ประชาชนได้รับสิทธิและเสรีภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย มีการกระจายอำนาจให้ประชาชน สามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยกิจกรรมใดทางนโยบายที่อาจเกิดผลกระทบต่อประชาชน ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่เริ่มแรก และประชาชนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองได้ด้วยตนเองใน ปัจจุบันประชาชนได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ซึ่งกระบวนการสร้างการเมืองภาคประชาชน ถือได้ว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการขับเคลื่อนในการปฏิรูปการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ตามแนวทางของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทร่วมในการตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ อำนาจบริหารนิติบัญญัติ หรือการกำหนดนโยบายในทุกระดับ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างกระบวนการการเมืองภาคประชาชนภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งได้กำหนดไว้ใน หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนหลายประการ เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการ สาธารณะ เป็นต้น (วิศาล ศรีมหาวโร, 2556)

นับวันการเมืองภาคประชาชนยิ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัด และยึดครองความชอบธรรมในพื้นที่ทางการเมืองไทยมากขึ้น และได้สร้างความเชื่อให้เกิดขึ้นต่อสังคมว่าจะเป็นแนวทางที่การ เมืองไทยไขว่คว้าแสวงหา เพราะการเมืองภาคประชาชนห้อมล้อมด้วยพลังของประชาชนโดยตรง ในขณะที่พลังทางการเมืองของภาคตัวแทนเสื่อมทรุดลงทุกขณะ และหากการเมืองภาคตัวแทน ไม่มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ย่อมจะสูญเสียความชอบธรรมในการ ดำเนินการใด ๆ ในฐานะผู้รับฉันทมติจากประชาชนในที่สุด ดังนั้น เมื่อล้าพังประชาธิปไตย แบบตัวแทนไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาประเทศได้ ในขณะเดียวกันเราพยายามหาพลังจาก ภาคส่วนอื่น ๆ ที่สามารถจะทำให้ระบบการเมืองการปกครองไทยเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง และมีประสิทธิภาพในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในชาติ ให้ได้ การกลับไปทำความเข้าใจ และให้ความสำคัญต่อบทบาทของประชาชนเจ้าอำนาจธิปไตย อันเป็นต้นธารของระบอบ ประชาธิปไตย โดยการขยายประชาธิปไตยออกนอกเวทีการแข่งขันของนักการเมือง ทำให้มันมี ลักษณะประชาธิปไตยทางตรงมากยิ่งขึ้น และอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นการหลุดพ้นจากกรอบแนวคิดของการเมืองแบบเดิม ที่ให้ความสำคัญต่อตัว นักการเมืองและพรรคการเมืองมาสู่แนวคิดของการเมืองแบบใหม่ ที่ให้ความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวแสดงบทบาทของประชาชน และสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่าง ในการร่วมกัน พัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศชาติ

แนวความคิดและรูปแบบโครงสร้างของเทศบาลจัดได้ว่าเป็นหน่วยงานท้องถิ่นของไทยที่มีรูปแบบการปกครอง เช่นเดียวกับประเทศตะวันตกและนับเป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นไทยที่มีลักษณะใช้หลักการกระจายอำนาจมากที่สุด เนื่องจากสภาพท้องถิ่นในประเทศไทยมิได้มีสภาพแตกต่างกันบางแห่งเป็นชุมชนใหญ่บางแห่งเป็นชุมชนเล็กและปัจจุบันการยก สถานะของท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลและระดับใดนั้น จำเป็นต้องยึดถือความสำคัญของท้องถิ่น จำนวนราษฎรท้องถิ่น ความหนาแน่นของราษฎร และรายได้ที่คาดว่าจะสามารถเก็บมาเป็นค่าใช้จ่ายตามกฎหมายเทศบาลได้ กำหนดให้จัดเก็บเป็นหลัก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดย

พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีผลทำให้สุขาภิบาลจำนวน 981 แห่งต้องเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลตำบล ซึ่งมี ผลในวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 3. ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าเทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมที่สุดแบบหนึ่งสำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน บนซึ่งจะทำหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบเพื่อสนองตอบ ต่อความต้องการของประชาชนภายใต้ การกำกับ และของรัฐบาลกลาง (ธนสวรรค์ เจริญเมือง, 2551) และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับชาติภายหลังการเข้ามาของรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติในปี พ.ศ.2557 ที่ส่งผลต่อความไม่แน่นอนของแนวทางการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน ปัญหาของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย จึงอาจมองว่าที่ผ่านมารัฐยังไม่สามารถทำให้เกิดการกระจายอำนาจได้อย่างแท้จริง ในขณะที่ประเด็นที่มักกระเด็นว่าเป็นปัญหาส่วนใหญ่ ก็ยังไม่มีแนวทางที่เป็นคำตอบที่แน่ชัด หรือแม้กระทั่งยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนว่า มืองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เพียงพอสำหรับการแก้ไขปัญหาย่อยแล้วหรือไม่ ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นของไทยตั้งแต่อดีตถูกครอบงำด้วยระบอบราชการ กระทั่งเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 แต่อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแลของรัฐบาลส่วนกลางที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในนั้นยังคงเป็นการควบคุมมากกว่าการกำกับดูแล (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2548) วสันต์ เหลืองประภัสร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ ได้ให้ความเห็นว่า ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2560) มีการกำหนดหลักกระจายอำนาจแบบกว้าง ๆ แม้ไม่ถอยหลัง แต่ก็ไม่เห็นทิศทางที่ชัดเจน ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของศตวรรษที่ 21 รัฐบาลจึงต้องเน้นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพของส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ในการจัดการแบ่งบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน (ประชาไท, 2561)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ผู้วิจัยเลือกศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ในรูปแบบของเทศบาลตำบล เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่ในเทศบาลเกือบสองแสนคน และมีเขตเทศบาลถึง 36 แห่ง (จังหวัดชัยภูมิ, 2561) คิด

เป็นประมาณสองในห้าของจำนวนประชาชนทั้งจังหวัด ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในเชิงรูปธรรม ย่อมมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต เพื่อนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมืองและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาบทบาท สถานะ ของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ที่นำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น
- 2.เพื่อศึกษาลักษณะ รูปแบบ กระบวนการ รวมถึงแนวทางในการปรับกระบวนการทิศของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัย ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ เอกสารจากการประชุมในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

- 1) ขอบเขตด้านประชากรวิจัยและพื้นที่วิจัย
 - 1.1) ประชากรในงานวิจัยนี้ ได้แก่
 - ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ศึกษา ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลตำบล และผู้ใหญ่ในชุมชน
 - ประชาชนตำบลต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ศึกษา โดยจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพแบบไม่ใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non probability

sampling) และจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณแบบใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability sampling)

1.2) พื้นที่ในการวิจัย กำหนดพื้นที่ศึกษา คือ เทศบาลตำบล 10 แห่งในเขตจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ เทศบาลตำบลเกษตรสมบูรณ์ เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ เทศบาลตำบลคอนสาร เทศบาลตำบลโคกสูง (จังหวัดชัยภูมิ) เทศบาลตำบลรอบเมืองชัยภูมิ เทศบาลตำบลเทพสถิต เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม (จังหวัดชัยภูมิ) เทศบาลตำบลบ้านแก้ง (จังหวัดชัยภูมิ) เทศบาลตำบลบ้านเพชรภูเขียวและเทศบาลตำบลภูเขียว

2) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ทั้งในเชิง คุณภาพ และเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลทั้งจากการวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม (Field research) โดยการใช้การผสมผสานสองวิธีคือ การรวบรวมข้อมูลภาพกว้างด้วยวิธีการ สํารวจเชิงสถิติ ได้แก่ การแจกแบบสอบถาม และการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้วยวิธีการวิจัยแบบ คุณภาพ ได้แก่ การสํารวจเอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยข้อมูลตัวเลขและสถิติถูกใช้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสริมการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและรอบด้านมากขึ้น

2.1) การสํารวจศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากการรวบรวมผลการศึกษา วิจัย ข้อเขียน บทความทั้งทางด้านทฤษฎี และงานวิจัยเชิงประจักษ์ จากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงบทความและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ แบ่งออกเป็น - เอกสารชั้นต้น (primary source) ได้ทำการพิจารณาและวิเคราะห์เอกสารจากหลายแหล่ง เช่น ตำราที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาคประชาชนและประชาธิปไตย เอกสารจากภาครัฐ เอกสารจากการประชุม/สัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญและ กฎหมายปกครอง เอกสารและข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง - เอกสารชั้นรอง (secondary source) ได้แก่ ข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ รวมถึงเว็บไซต์นํารายการที่เกี่ยวข้อง การสํารวจเอกสารมีขึ้นเพื่อทบทวนวรรณกรรมอันนําสู่การตอบคำถามในการหามิติต่าง ๆ ของ การเมืองภาค

ประชาชนเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังนำไปใช้ประกอบการสร้างกรอบในการวิจัย และ การวิเคราะห์บทบาทของเทศบาลตำบลต่อการส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนบางส่วนด้วย

2.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) ด้วยเครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth-interview) ประกอบกับการจัดเสวนากลุ่มย่อย (focus group) บางส่วน การรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเสวนากลุ่มย่อยให้ความสำคัญกับความ คิดเห็นเชิงลึก เกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบล และหาความ เชื่อมโยงระหว่างการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเมือง ภาคประชาชน รวมทั้งหาแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา การเมืองภาคประชาชน โดยครอบคลุมใน เขตพื้นที่ 10 เทศบาลตำบล

2.3) การศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรคือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาล ตำบล 10 เทศบาลตำบลในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 183,663 คน (จังหวัดชัยภูมิ, 2561) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2545) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บ ข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2561 เป็นการเก็บข้อมูลจากการออก แบบสอบถาม (Questionnaire) 2 รอบ รอบแรกใช้แบบสอบถามจำนวน 20 ชุด นำไป ทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้น (pretest) โดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อ ปรับปรุงคำถามให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของงานวิจัย และให้ข้อคำถามมีความน่าเชื่อถือและ แม่นยำมากขึ้น หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงจากการทดสอบลงพื้นที่ศึกษาเพื่อ สอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลที่ศึกษา 10 แห่ง เทศบาลตำบล ละ 40 ชุด รวมเป็น 400 ชุด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบบใช้หลักทฤษฎี ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูล พื้นฐานของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความ เข้าใจในการเมืองภาคประชาชน ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชนใน

พื้นที่ศึกษา และส่วนที่ 4 ข้อมูล เกี่ยวกับการส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนของเทศบาลส่วนตำบลในพื้นที่ศึกษา

2.4) การศึกษาเชิงคุณภาพ ประชากรเป้าหมายในวิจัยนี้ ได้แก่

- นักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

- ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ศึกษา ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ใหญ่ในชุมชน

- ประชาชนตำบลต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ศึกษา จำนวน 50 คน โดยจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพแบบไม่ใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience sample) การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling)

2.5) ระยะเวลาในการศึกษา งานวิจัยใช้ระยะเวลา 12 เดือน

อนึ่ง ในผลการวิจัย ผู้วิจัยขอปกปิดรายชื่อเทศบาลตำบลทั้ง 10 แห่ง เพื่อป้องกันการนำผลการวิจัยไปใช้หวังผลทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

2.6) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลงานศึกษานี้ ใช้วิธีเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสำรวจ รวบรวม จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสารเชิงสถิติ และการสัมภาษณ์เชิงลึก จะถูกนำมาวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) อธิบายและวิเคราะห์ตามประเด็น โดยให้ความสำคัญกับ ทั้งเอกสาร ทศนะ และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองเทศบาลตำบลที่มีต่อการเมืองภาคประชาชน เป็นหลัก สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการออกแบบสอบถาม เพื่อประกอบข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสารและการสัมภาษณ์ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและ นำชุดข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ (Editing) อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงนำมาลงรหัสและตรวจสอบการลงรหัสให้ถูกต้อง และใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ และมีฐาน แล้วจึงนำข้อมูลมาอธิบายในเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำให้รับรู้พลวัตของประชาชนที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ อันถือเป็นรูปธรรมของแนวทางการกระจายอำนาจในประเทศไทยและสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการวิจัยเชิงปริมาณ จึงนำมาซึ่งการปรับกระบวนการของการกระจายอำนาจ โดยเป็นการนำข้อมูลดังกล่าว มาตั้งเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ว่ากระบวนการดังกล่าว ควรมีการปรับเปลี่ยนในลักษณะอย่างไร

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำตัวชี้วัดที่ได้มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาบทบาทและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการเมืองภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่ศึกษา โดยใช้การวิจัยแบบเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์บทบาท สถานะ ของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ให้เห็นถึงพลังของภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นการประเมินความเข้าใจและศักยภาพทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนผู้บริหารและสมาชิกของการบริหารส่วนตำบลในเบื้องต้น ต่อมาจึงเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพถึงลักษณะ รูปแบบ กระบวนการ รวมถึงแนวทางในการปรับกระบวนการของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น

1. บทบาท สถานะ ของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

โดยทั่วไปความสำคัญและบทบาทของการปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะผ่านมุมมองของความเข้าใจนักวิชาการตลอดจนผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปสู่การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นแต่การศึกษาผู้วิจัยจะย้อนกลับไปทำความเข้าใจทฤษฎะ

สมาชิกในเทศบาลตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดชัยภูมิทั้งแ่งมุมของประชาชนและ
ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรง

ตารางที่ 1: ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตและชุมชนจากการมีเทศบาลตำบล

ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อคุณภาพ ชีวิตและชุมชนจากการมี เทศบาลตำบล	ดีขึ้น	ไม่ดีขึ้น
เทศบาลตำบล A	65 (84.4%)	12 (15.5%)
เทศบาลตำบล B	65 (81.2%)	15 (18.7%)
เทศบาลตำบล C	66 (82.5%)	14 (17.5%)
เทศบาลตำบล D	60 (75%)	20 (25%)
เทศบาลตำบล E	67 (88.1%)	9 (11.8%)
เทศบาลตำบล F	70(88.1%)	9(11.3%)
เทศบาลตำบล G	67(85.8%)	11(14.1%)
เทศบาลตำบล H	65(86.6%)	10(13.3%)
เทศบาลตำบล I	66(84.6%)	12(15.3%)
เทศบาลตำบล J	66(82.5%)	14(17.5%)

นอกจากนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 70 ยังมีความเห็นว่าเทศบาล
ตำบลเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน (ตารางที่ 1) และเมื่อสอบถามถึงความ
คาดหวังของชาวบ้านต่อหน่วยงานหลักที่พวกเขาต้องการให้เข้ามาพัฒนาถนนใน
ท้องถิ่นหรือชุมชน ค่าคะแนนของทั้ง 10 เทศบาลตำบล ก็สอดคล้องไปในทิศทาง
เดียวกัน คือ เทศบาลตำบล (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: ความคิดเห็นต่อความเกี่ยวข้องระหว่าง เทศบาลตำบลกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

ความคิดเห็นต่อความเกี่ยวข้องระหว่าง		
เทศบาลตำบลกับการดำเนินชีวิตประจำวัน	เกี่ยวข้อง	ไม่เกี่ยวข้อง
ของชาวบ้าน		
เทศบาลตำบล A	73 (91.2%)	7 (8.7%)
เทศบาลตำบล B	70 (89.7%)	8 (10.2%)
เทศบาลตำบล C	73 (91.2%)	7 (8.7%)
เทศบาลตำบล D	73 (92.4%)	6 (7.5%)
เทศบาลตำบล E	70 (87.5%)	10 (12.5%)
เทศบาลตำบล F	75 (93.7%)	5 (6.2%)
เทศบาลตำบล G	71 (89.8%)	8 (10.1%)
เทศบาลตำบล H	73 (91.2%)	7 (8.7%)
เทศบาลตำบล I	72 (90%)	8 (10%)
เทศบาลตำบล J	70 (87.5%)	10 (12.5%)

ตารางที่ 3: ความคาดหวังต่อหน่วยงานหลักในการพัฒนาถนน

หน่วยงานที่ควร เป็นผู้ดำเนินการ แก้ไข หากถนน เกิดการชำรุด	เทศบาล ตำบล.	อำเภอ/ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน	อสม.	ส.ส./ อบจ.	ตัวท่าน และคน ใน ชุมชน เอง	หน่วยงาน อื่น ๆ
เทศบาลตำบล A	48 (60.7%)	16 (20.2%)	1 (1.2%)	7 (8.8%)	5 (6.3%)	2 (2.5%)
เทศบาลตำบล B	57 (73.0%)	5 (6.4%)	1 (1.2%)	4 (5.1%)	8 (10.2%)	3 (3.8%)
เทศบาลตำบล C	44 (55%)	8 (10%)	1 (1.2%)	1 (1.2%)	25 (35.0%)	1 (1.2%)
เทศบาลตำบล D	45 (56.2%)	9 (11.2%)	3 (3.7%)	6 (7.5%)	14 (17.5%)	3 (3.7%)
เทศบาลตำบล E	51 (63.7%)	13 (16.2%)	4 (5%)	5 (6.2%)	6 (7.5%)	1 (1.2%)
เทศบาลตำบล F	53 (66.2%)	11 (13.5%)	3 (3.7%)	8 (10%)	3 (3.7%)	2 (2.5%)
เทศบาลตำบล G	50 (65.7%)	6 (7.8%)	2 (2.6%)	5 (6.5%)	9 (11.8%)	4 (5.2%)
เทศบาลตำบล H	42 (56.7%)	7 (9.4%)	1 (1.3%)	3 (4.0%)	19 (25.6%)	2 (2.7%)
เทศบาลตำบล I	49 (61.2%)	16 (20.0%)	4 (5%)	4 (5%)	6 (7.5%)	1 (1.2%)
เทศบาลตำบล J	51 (63.7%)	9 (11.2%)	2 (2.5%)	5 (6.2%)	9 (11.2%)	4 (5%)

สำหรับการประเมินความรู้สึกต่อสถานะของเทศบาลตำบล ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันว่า เทศบาลตำบลมีสถานะเป็นพี่น้องที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เพราะสมาชิกเทศบาลตำบล (สท.) ก็เป็นเครือญาติ เพื่อนบ้าน และคนรู้จักในตำบล และหมู่บ้านเดียวกัน สามารถพบปะและพูดคุยกันได้โดยง่าย มีการส่งตัวแทนเข้าร่วมงานบุญ งานบวช งานแต่งงาน และกิจกรรมต่าง ๆ กับชาวบ้านตลอดปี รวมถึงการให้งบประมาณในการส่งเสริมอาชีพ มีชาวบ้านเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ที่มองว่าเทศบาลตำบลเป็นหน่วยงานของรัฐ มีความรู้สึกถึงการเข้าถึงผ่านการจัดตั้งองค์กรนี้ว่า อยู่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นในสังคมที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ตัวอย่างเช่น วัด

แต่เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยได้จากการตอบแบบสอบถาม ชาวบ้านจำนวนหนึ่งก็ยังคงมีความรู้สึกต่อสถานะของเทศบาลตำบลว่าเป็นหน่วยงานของรัฐและของชุมชน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อสถานะของเทศบาลตำบล

ความคิดเห็นของชาวบ้าน ต่อสถานะของ เทศบาล ตำบล	เป็นหน่วยงาน ของรัฐ	เป็นหน่วยงานของ ชุมชน (เป็น ลูกหลานของคนใน ชุมชน)		อื่น ๆ
เทศบาลตำบล A	22 (28.5%)	52 (67.5%)		2 (2.5%)
เทศบาลตำบล B	37 (46.2%)	40 (50%)		3 (3.7%)
เทศบาลตำบล C	42 (52.5%)	37 (46.2%)		1 (1.2%)
เทศบาลตำบล D	41 (51.4%)	30 (37.5%)		3 (3.7%)
เทศบาลตำบล E	31 (38.7%)	48 (60%)		1 (1.2%)
เทศบาลตำบล F	25 (31.2%)	50 (62.5%)		2 (2.5%)
เทศบาลตำบล G	33 (41.2%)	42 (52.5%)		5 (6.2%)
เทศบาลตำบล H	43 (53.7%)	35 (43.7%)		2 (2.5%)
เทศบาลตำบล I	37 (46.2%)	42 (52.5%)		1 (1.2%)
เทศบาลตำบล J	45 (56.2%)	31 (39%)		4 (5%)

ความรู้สึกต่อสถานะของเทศบาลตำบลของชาวบ้านดังกล่าว เป็นไปในทิศทางใกล้เคียงกันกับการสัมภาษณ์สมาชิกเทศบาลตำบล (ส.ท.) มีสมาชิกส่วนหนึ่งที่ยังคงให้ทรรศนะว่า “เทศบาลตำบลเป็นผู้นำที่ชาวบ้านเลือกเข้าไป แต่เป็นผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด” แต่เมื่อถามคำถามเดียวกันนี้ไปยังนายกเทศบาลตำบล กลับมีจำนวนถึง 2 ใน 5 คน ที่มองว่าเทศบาลตำบลเป็นหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชน เพราะต้องทำตามกฎหมาย คำตอบดังกล่าวสะท้อนถึงการประเมินองค์กรตนเองของผู้บริหารในระดับท้องถิ่นว่าเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับรัฐมากกว่ากับชาวบ้าน มีกฎหมายที่มาจากรัฐ และมีการจัดองค์กรตามสายบังคับบัญชาที่ย่อนาดลงมาจากองค์กรของรัฐ

Retracted

ตารางที่ 5: ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อกิจกรรมการดำเนินงานของ เทศบาลตำบล

		การ แก้ไข ปัญหา/	การ ส่งเสริม กิจกรรม ใน	การส่งเสริม โครงสร้าง/ สาธารณูป โภคพื้นฐาน ในชุมชน (ถนน/ ประปา/ ไฟฟ้า ฯลฯ)	การ ส่งเสริม ความรู้ เรื่องสิทธิ/ เสรีภาพ/ ความ เสมอภาค/ ประชาธิปไตย	อื่น ๆ
ความคิดเห็นต่อ ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ระหว่างเทศบาล ตำบลกับการ ดำเนิน ชีวิตประจำวันของ ชาวบ้าน	การ ส่งเสริม อาชีพ	รับ เรื่องราว ร้อง ทุกข์ ของ ชาวบ้าน	ชุมชน (กีฬา ด้านมา แข่งดีดี ฯลฯ)			
เทศบาลตำบล A	72.3%	75.3%	77.0%	72.0%	35.5%	6.4%
เทศบาลตำบล B	61.5%	75.1%	77.1%	70.4%	34.2%	3.7%
เทศบาลตำบล C	73.0%	70.2%	79.0%	76.0%	47.0%	11.6%
เทศบาลตำบล D	57.2%	62.9%	74.0%	75.2%	40.7%	5.7%
เทศบาลตำบล E	73.6%	72.9%	79.1%	75.7%	40.1%	3.3%
เทศบาลตำบล F	71.2%	75.4%	76.3%	74.1%	37.6%	6.5%
เทศบาลตำบล G	61.5%	70.5%	78.0%	69.4%	30.7%	2.7%
เทศบาลตำบลH	73.0%	68.3%	78.1%	80.0%	49.0%	11.7%
เทศบาลตำบล I	59.3%	64.5%	76.0%	74.0%	40.7%	6.6%
เทศบาลตำบล J	74.5%	70.9%	78.5%	77.7%	40.1%	5.2%

โครงการหรือกิจกรรมหลัก ๆ ที่ชาวบ้านมองว่าเป็นการดำเนินงานของเทศบาลตำบล ได้แก่ การส่งเสริมโครงสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน การรับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ การส่งเสริมอาชีพเป็นหลัก ในขณะที่การส่งเสริมความรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และประชาธิปไตย อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ 50

ตารางที่ 6: ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลอย่างถูกต้อง

ความเข้าใจ				
บทบาทอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลอย่างถูกต้อง	เข้าใจดี	ไม่เข้าใจในบางเรื่อง	ไม่เข้าใจในเรื่อง	ไม่แน่ใจ
เทศบาลตำบล A	27 (34.1%)	34 (43.0%)	8 (10.1%)	10 (12.6%)
เทศบาลตำบล B	30 (38.4%)	34 (43.5%)	6 (7.6%)	8 (10.2%)
เทศบาลตำบล C	31 (39.7%)	39 (50.0%)	3 (3.8%)	5 (6.4%)
เทศบาลตำบล D	24 (30.7%)	40 (51.2%)	3 (3.8%)	11 (14.1%)
เทศบาลตำบล E	22 (27.5%)	45 (56.2%)	7 (8.7%)	6 (7.5%)
เทศบาลตำบล F	26 (33.7%)	33 (42.8%)	8 (10.3%)	10 (12.9%)
เทศบาลตำบล G	33 (41.2%)	32 (40.0%)	7 (8.7%)	8 (10.0%)

เทศบาลตำบล H	31 (38.7%)	40 (50.0%)	4 (5.0%)	5 (6.2%)
เทศบาลตำบล I	26 (32.5%)	40 (50.0%)	3 (3.7%)	11 (13.7%)
เทศบาลตำบล J	24 (30.3%)	42 (53.1%)	7 (8.8%)	6 (7.5%)

ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรค ในการรับรู้และความเข้าใจของชาวบ้านที่มีต่อเทศบาลตำบลก็คือ การที่ชาวบ้านจำนวนร้อยละ 40-53 ยอมรับว่าตนเองไม่เข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลอย่างถูกต้องทั้งปัญหาที่เป็นการตีความในเชิงกฎหมาย และกระบวนการทางการเมืองภายในองค์กร

2. ลักษณะ รูปแบบ กระบวนการ รวมถึงแนวทางในการปรับกระบวนการทัศน์ของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น

2.1 การส่งเสริมให้เกิดการกำกับ ดูแล ควบคุม นักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น เราอาจจะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การเกิดขึ้นของการกระจายอำนาจทางการเมืองแบบเทศบาลตำบล สร้างความตื่นตัวทางการเมืองให้กับชาวบ้านในตำบล จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในเทศบาลส่วนตำบลทั้ง 10 แห่ง ชาวบ้านตอบไปในทิศทางเดียวกันว่า ตนเองรู้สึกว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญกับตนเอง และรู้สึกตื่นตัวกับการเลือกตั้งในท้องถิ่นมากกว่าใน ระดับชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลทางอ้อมสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากการวางโครงสร้างการกระจายอำนาจ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อเทศบาลตำบลกับความเข้าใจและการรับรู้ของชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม ในการสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน ผู้วิจัยพบว่า เทศบาล ตำบลไม่ได้มีบทบาทหลักในการส่งเสริมตามตัวชี้วัด ดังเช่น การติดตามและ ประเมินผลโครงการและการจัดซื้อจัดจ้างตัวแทนชาวบ้านที่เข้าไปประเมินผลโครงการก็เป็นเพียง บ้ายซื้อที่ห้อยไว้ตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ให้มีโครงการละ 2 คน เท่านั้น นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูล

บางคนยังกล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแทนชาวบ้าน กับผู้นำท้องถิ่นอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เอาไว้ด้วย กล่าวคือ ตัวแทนชาวบ้านที่เป็นผู้ตรวจจับโครงการและการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ นั้น โดยทั่วไปแล้วมักจะเป็นหัวคะแนน หรือ ‘คนของ’ กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านในชุมชน ซึ่งจะถูกฝึกเพื่อให้สามารถดำเนินงานแทนกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ ในบางครั้งการส่งตัวแทนของตน เพื่อเป็นตัวแทนชาวบ้านตามกฎหมายดังกล่าว เป็นไปเพื่อความสะดวกรวดเร็ว แต่ในบางครั้งก็ เพื่อให้ได้รับค่าตอบแทน ในขณะที่การดำเนินการกำกับควบคุม ดูแล นักการเมือง เป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความรู้เชิงกฎหมาย ข้อมูลจากการสอบถามชาวบ้านทั้ง 10 ตำบล กลับสอดคล้องตอกันว่า พวกเขาไม่สามารถตอบคำถามถึงช่องทาง วิธีการ และกระบวนการในการทำประชาพิจารณ์ ประชามติ การ ตรวจสอบการทำงานของรัฐ หรือการถอดถอนนักการเมืองได้ แม้ว่าจะทราบว่าเป็นเรื่องดังกล่าวคือเรื่อง อะไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพวกเขาไม่มีความรู้เชิงกฎหมาย ดังกล่าวเลย และเทศบาลตำบลก็ไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดความรู้ดังกล่าวด้วย

2.2. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง การศึกษาตามกรอบวิเคราะห์ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรี มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาในหัวข้อการรับรู้และความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ การเมืองภาคประชาชน ประชาธิปไตย การกระจายอำนาจให้แก่เทศบาลตำบล และการแสดงพลังของชาวบ้าน ดังที่ได้กล่าวถึงในส่วนต้นของบทนี้ กล่าวคือ ในด้านหนึ่ง ผู้วิจัยจะพบบทบาททางตรงของเทศบาลตำบล A ในการเป็นผู้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพและจัดตั้ง สภาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจในการทำงานการเมือง โดยการจัดตั้งสภาเด็ก ผู้นำ ตัวแทนเด็ก และเยาวชนในตำบล และบทบาททางอ้อมของเทศบาลตำบล B ในการสนับสนุนโครงการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้นแบบของที่ทำการ อำเภอ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้ของเยาวชนและชาวบ้านในตำบลเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเป็น พลเมืองที่พร้อมต่อการสร้างการเมืองภาคประชาชน ในอีกด้านหนึ่ง กระบวนการในการกระจายอำนาจในตัวของ มันเองยังได้ทำให้ชาวบ้านเข้าใจสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองมากขึ้น เช่น สิทธิในการร้องเรียนเรื่อง

ไม่เป็นธรรม และเห็นช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมมากขึ้น คือ ผ่านเทศบาลตำบลที่เป็นหน่วยงานใกล้ชิดกับชาวบ้าน หรือสร้างความคาดหวังได้มากขึ้นจากการทำ ประชามคม อย่างไรก็ตาม ช่องทางการให้ข้อมูลแก่ชาวบ้านของเทศบาลตำบลเป็นไปไม่ ลักษณะเชิงรับมากกว่า จากการสังเกตของผู้วิจัย ป้ายประกาศต่าง ๆ ของเทศบาล ทั้ง 10 ตำบล เช่น การชำระภาษี การจัดซื้อจัดจ้าง การรับสมัครงาน ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ ของเทศบาล อยู่ในสภาพทรุดโทรม และไม่ใช้ข้อมูลในช่วงปัจจุบัน

2.3. การส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน/ท้องถิ่น จากการสำรวจกับชาวบ้านทั้ง 10 ตำบล โดยสอบถามถึงความถี่ของเทศบาลตำบลในการเข้ารับฟังความคิดเห็นจากพวกเขาในพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณปีละ 8 ครั้งขึ้นไป ซึ่งเท่ากับว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่รับรู้ถึงการเคลื่อนไหวเพื่อรับฟังความคิดเห็นของเทศบาลตำบลอย่างน้อยหนึ่งเดือนครั้งต่อครั้ง นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า โดยเฉลี่ยแล้วเทศบาลตำบลจะใช้วิธีการ รับฟังความคิดเห็นผ่านการประชามคมหมู่บ้านเป็นหลัก

อภิปรายผลการวิจัย

เพื่อสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าหลักการหรือฐานคิดของการกระจายอำนาจได้ทำให้ ความเข้าใจต่อการเมืองภาคประชาชนของชาวบ้านดีขึ้น โดยกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจทางการเมืองและมีฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารจัดการในระดับที่ใกล้ชิดได้มากขึ้น รวมไปถึงท้องถิ่นในมิติของการกระจายอำนาจยังถือเป็นเวทีการเมืองระดับย่อยที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ความชอบธรรมหรือความเป็นเลิศ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นก็มาจากภาพลักษณ์ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการที่มีคุณธรรมและความ

โปร่งใส แต่เมื่อพิจารณาที่มุมมองของกระบวนการกระจายอำนาจ ผู้วิจัยกลับพบว่าในภาพรวมการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลในพื้นที่ต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่ได้นำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน ตามตัวชี้วัดที่ได้ตั้งไว้ ได้แก่ (1) การส่งเสริมให้เกิดการกำกับ ดูแล ควบคุม นักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น (2) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และ (3) การส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน/ท้องถิ่น นอกจากนี้ ปัญหาต่าง ๆ เทศบาลตำบล ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างและการบริหารงานของการกระจายอำนาจ ปัญหาการสร้างวัฒนธรรมเชิงอำนาจทางการเมืองของท้องถิ่น และปัญหาการขาดกระบวนการที่ส่งเสริม ประชาธิปไตย ได้กลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการสร้างการเมืองภาคประชาชน ซึ่งเทศบาลตำบลจึงต้องพัฒนากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง อันเป็นแนวทางในการปรับกระบวนการทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นอกเหนือไปจาก การสร้างตัวผู้นำ โครงสร้างงบประมาณ หรือการเปลี่ยนแนวทางการบริหารท้องถิ่น

บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจว่า ในด้านหนึ่งกระจายอำนาจมาพร้อมกับการสร้างโอกาสให้ชาวบ้านในพื้นที่สามารถเลือกตัวแทนของตนเองเข้ามาทำหน้าที่ปกครองและบริหารจัดการทรัพยากรหรือกิจการสาธารณะได้ อันเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจทางการเมืองและมีฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารจัดการในระดับที่ใกล้ชิดได้มากขึ้น รวมไปถึงท้องถิ่นในมิติของการกระจายอำนาจยังถือเป็นเวทีการเมืองระดับย่อยที่ประชาชนสามารถ เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ความชอบธรรมหรือความเป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มาจากภาพลักษณ์ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบริหารจัดการที่มีคุณธรรมและความโปร่งใส ซึ่งแม้จะเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่ง แต่ก็ถือเป็น ส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ต่อคะแนนนิยมที่นักการเมืองท้องถิ่น

มุ่งหวังในการได้มาซึ่งชัยชนะในการ เลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ การกระจายอำนาจจึงเป็นการให้ที่ทางหรือช่องทางแก่ประชาชนสามารถแสดง ความคิดเห็น เลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทนตนที่ชัดเจน และผลจากการกระจายอำนาจการปกครองใน รูปแบบดังกล่าวจึงทำให้ความเข้าใจถึงการเมืองภาคประชาชนของชาวบ้านดีขึ้น ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากตัวหลักการหรือฐานคิดของการกระจายอำนาจเอง กล่าวอีกอย่างก็คือปรากฏการณ์ชาวบ้านที่เกิดความรู้สึกใกล้ชิดและเห็นรูปธรรมของอำนาจทางการเมืองที่ชัดเจนขึ้นนี้ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และจะแน่นอนว่าจะต้องเกิดขึ้นในตัวของมันเองอยู่แล้ว ถ้าใช้แนวทางการ กระจายอำนาจอย่างเช่นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาที่กระบวนการของการกระจายอำนาจ ผู้วิจัยกลับพบปัญหาต่าง ๆ มากมายที่กลายเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการเมืองภาคประชาชน ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างและการบริหารงานของการกระจายอำนาจ ปัญหาการสร้างวัฒนธรรมเชิงอำนาจทางการเมืองของท้องถิ่น และปัญหาการขาดกระบวนการที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ผลที่เกิดขึ้น ก็คือเมื่อมองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลทั้ง 10 ตำบล ซึ่งแน่นอนว่ามีลักษณะพื้นที่ที่เฉพาะแตกต่างกันไป ก็พบว่าในภาพรวมการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลในพื้นที่ต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่ได้นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนเช่นเดียวกัน ในส่วนของแนวทางการปรับกระบวนการของเทศบาลตำบล ตั้งอยู่บนสมมติฐานข้อสำคัญที่ว่า การเกิดขึ้นของเทศบาลตำบลถึงอย่างไรเสียก็ยิ่งดีกว่าการปกครองท้องถิ่น ในก่อนหน้านั้น ดังนั้น วิธีการแก้ไขปัญหามาจากมุมมองของชาวบ้านและนักวิชาการจึงไม่ใช่การล้ม กระบวนการกระจายอำนาจนี้ เทศบาลตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง จะยังไม่สามารถ นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนได้อย่างเข้มข้น ภายใต้ปัญหาหลาย ประการก็ตามแต่จากการสอบถามความคิดเห็นโดยรวม กลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลยังคงมีความมั่นใจต่อบทบาทที่ผ่านมาของเทศบาลว่ายังคงมีส่วนในการสร้างความเข้มแข็ง ดังกล่าวอยู่ทั้งนี้ เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชน ดังกล่าว ชาวบ้านในแต่ละตำบลก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป โดยชาวบ้านใน 10 ตำบล มองว่าปัจจัยเรื่องผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญถึงเป็นอันดับ

แรก ในขณะที่ปัจจัยเรื่องผู้ปฏิบัติงาน ท้องถิ่น การจัดองค์กรภายใน และโครงสร้างการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ ต้องคำนึงถึงร่วมกันในอันดับต่อมา โดยมีกฎหมายเป็นปัจจัยสุดท้าย ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น นี้ เป็นมุมมองของชาวบ้านท้องถิ่นต่อแนวทางในการพัฒนาเทศบาลตำบลให้นำไปสู่การ ส่งเสริมการเมืองภาคประชาชน ซึ่งประเด็นสำคัญที่แสดงให้เห็นนี้ ก็คือทฤษฎะที่ยึดมั่นต่อตัวผู้นำเป็นหลักนั่นเอง ในขณะที่ชาวบ้านให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวผู้นำ นักวิชาการต่างมองไปในแนวทาง เดียวกันว่า ทางแก้ที่สำคัญที่สุดก็คือการสร้างกลไกที่จะทำให้การเมืองท้องถิ่นออกจากปัญหา ประชาธิปไตยแบบตัวแทน นั่นก็คือการสร้างกระบวนการที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน จากการแสดงทฤษฎะของนักวิชาการ ชาวบ้าน และผู้บริหารเทศบาลตำบล นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่เทศบาลตำบลสามารถนำไปดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และข้อเสนอแนะเชิงระบบ เป็นข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน้าที่ของเทศบาลตำบล ซึ่งต้องอาศัยการปรับปรุงกฎหมายและการเปลี่ยนแปลงนโยบายพื้นฐานของรัฐ อันจะได้กล่าวถึงต่อไป

1.1 ควรสร้างกระบวนการที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น การให้นักเทคนิคซึ่งมีความสามารถในการระดับความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมเป็นผู้นำในการประชาคม และการสร้างความชัดเจนให้กับอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อคานอำนาจการปกครองส่วนภูมิภาคจากรัฐส่วนกลาง

1.2 การสร้างทัศนคติที่ดีทั้งในหมู่ชาวบ้านและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ใช่องค์กรของรัฐ แต่เป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงระบบต่อการปรับรูปแบบ โครงสร้าง และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

2.1 รูปแบบการปกครองท้องถิ่น ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวเหมือนกันทั่วประเทศแต่ควรมีรูปแบบที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความเหมาะสมของท้องถิ่น จะทำให้เกิดการคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารท้องถิ่นมากกว่า

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการปรับรูปแบบใหม่ให้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ชาวบ้านได้เป็นตัวแสดงหลักในการจัดสรร และบริหารการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างเป็นธรรม และเป็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว และถูกทางมากกว่าการเป็นเพียงหน่วยงานที่ส่งผ่านประเด็นปัญหาไปยังหน่วยงานรัฐ อย่างเช่น อำเภอ หรือจังหวัด

2.3 การปฏิรูประบบการคลังท้องถิ่น ให้องค์กรท้องถิ่นเก็บภาษีค่าธรรมเนียมเองได้มากขึ้น ลดการสนับสนุนด้านงบประมาณจากส่วนกลาง และการเชื่อมโยงกับนักการเมืองระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- จังหวัดชัยภูมิ. (2561). ข้อมูลด้านการปกครอง การบริหารและประชากร. (ออนไลน์)
สืบค้นจาก
http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php เข้าถึง
เมื่อ 20 มิถุนายน 2562.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง. (2544). 100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ.2440 – 2540.
กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง. (2551). ทฤษฎีและแนวคิด :การปกครองท้องถิ่นกับการบริหาร
จัดการท้องถิ่น (ภาคแรก) .กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ประชาไท. (2561). นักวิชาการธรรมศาสตร์วันท้องถิ่น 8 พันแห่งสุด รุ่งปลุก
กระจายอำนาจ ลดรัฐรวมศูนย์. (ออนไลน์) สืบค้นจาก
<https://prachatai.com/journal/2018/12/80088> เข้าถึงเมื่อ 20
มิถุนายน 2562.
- วิศาล ศรีมหาโร. (2556). สังคมวิทยาการเมืองการปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: โอเอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540, 11 ตุลาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก. หน้า 1-99.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางปกครอง การกำกับ
ดูแล และความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: แนวคิด ประเด็น
ปัญหา และข้อพิจารณาบางประการ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 13 (17). 87-123.

Translation Thai References

- Chaiyaphum Province. (2018). **Government, Administration and Population Data.** (online) Retrieved on http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php (Accessed when 20 June 2019).
- Charoenmueng, T. (2001). **100 Years on Thai Local Government (B.E.2440-2540).** Bangkok: Kobfai.
- Charoenmueng, T. (2007). **Theories and Concepts: Local Government and Local Management (first part).** Bangkok: Kobfai.
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540. (1997). Government Gazette.
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). Government Gazette.
- Luengprspat W. (2005). Relationships among administrative bodies, regulation and autonomous of local government: Concepts, Problems and Considerations. **Journal of humanities and social sciences Burapha University**, 13 (17). 87-123.
- Prachatai. (2018). Thammasart Academic worry about 8,000 local administrations were break, accelerating to decentralization and reducing to state center. (online) Retrieved on <https://prachatai.com/journal/2018/12/80088> (Accessed when 20 June 2019).

Srimahawaro W. (2013). **Sociology of Politics and Government** (2nd ed).

Bangkok: O. S. Printinghouse.

Retracted